

ШЫН

СЭКП ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925
АПРЕЛЬ
10
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 73 (3267)
Өртгө 20 коп.

Областа хову ажылдары эгелээн (1 арм).
Владимир Ильичиниң төрүтүнген черинде (1 арм).
Кара хөрзүнүг эвес төп куржагның областарының болгаш автономнуг республикаларының көздө ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлөл хуралы (1 арм).
Атомнуг чепсекти хоруур болгаш узуткаар! (1 арм).
Х. Нуров.— Райкомнуг МТС зоназының

таалам-биле инструкторлар бөлүгү (2 арм).
М. Лайза.— ВЛКСМ Өвүр райкомунун пленуму (2 арм).
В. Искуч.— Тарымга белеткедиг журажар (2 арм).
Бүдүргө программаның күүселер дөш демиселде (2 арм).
А. Налган.— Бедик шынарлыг чымынды алыш (3 арм).
Е. Кунзев.— Нийтинич ажыл-агыйм

хөгжүдериңге бистич куржавырааргыс (3 арм).
Совет чазактың төлөөлериңиз Будалеттинден үнүкени (4 арм).
Уластар аразының харыдааларында душтуруг чоруктары кошкарды талам-биле Азия чурттарының конференциясы (4 арм).
Францияның национал хуралында барыш үнүлгү бөлүктөрүнүн өтүгү аргалары (4 арм).

Көдээге политиктиг ажылды улам күштөлдирер

СЭКП ТК-ның январь Пленуму көдээ ажыл-агый аймакчылдыгының мурунуга улаш сорулганы — чөөкү беш — алды чылдарда мал ажылының кол продуктуларының бүдүрерин ийи-ийи ажыг катар көүдөлдөрүн айткан. Бистич партияныстың Төп Комитетинин шийтпирлерин Совет Тывааның ажылчы чоннары, бүгү совет кижилер ылкыш, көдө ажыл-агыйны улам ийи хөгжүдериңиз дайынчы программаны кылдыр хүдөп алганнар.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунун болгаш СССР-ниң Дөди Советинин ийги сессиязының шийтпирлеринге соруу кырген совет кижилер бешке беш чылдын болгаш 1925 ажыл-агый чымынды планнарың хуусада бетинде күүселери дөш социалык чарыштың чаа күшбиле калбартып турарлар. Продукцияны бүдүрүгүндөрүн көүдөлдөр болгаш оң бөгүенезин чыгырталы талам-биле боттуг хүдөлдөргө алынып турар. Танды районун «Ревлюционнун чалыныкы» болгаш Жынов атыг колхозтарының саанчыларының инициативасы-биле саар инектерин чегерилгезин болгаш ажаалдыкы өкпидин, мал ажылы хөгжүдериңиз культуразың белдип тургаш, бир саар инек бүдүрүдө алыр сүтүгү шийтпирлерин улаштырар дөш социалык чарыш областа калбарган.

Чөөкта СЭКП обкомунун бешке Пленумунга «Мал ажылының продуктуларын бүдүрерин көүдөлдөр дугайында» СЭКП Төп Комитетинин январь Пленумунун доктаалы областың колхозтарыга болгаш совхозтарыга күүселер хемчеглерин чыгарып берген. 1925—1926 чылдарда көдө ажыл-агыйны хөгжүдөр талам-биле колхозтарын, совхозтарын болгаш МТС-терин чогауулан планнарың Пленум чүдүдү деп көргөн болгаш баштаган. Колхозчуларын, МТС болгаш совхозтарын ажылдакчыларының, көдө ажыл-агыйны тускай өртемчилеринин калбак массазарының киржигезинде түрүстүгү планнар эвти, сүтүгү, чуртуганы бүдүрерин көүдөлдөр талам-биле көдө ажыл-агый ишчилеринин программаны болур.

1926 чылда тарва культураларының дүштүгүн гектардан 16 центнер чедирерин, бир саар инектен не 1100 килограмм сүтүгү олап алырының, бир хойдан не 2,5 килограмм дүгү кыргын алырының болгаш төрүгү дага бүдүрүшүн 110 чуртуганы алырының сорулгазы салдынтан.

СЭКП обкомунун пленуму чакы тарыган 6—8 ажыл хүнеринде бедик агро-техник дөш өртүрерин партия, совет, көдө ажыл-агый органдарының эн чөөкү сорулгазы кылдыр тургускан.

Көдө ажыл-агыйның ажыл-ишчилеринин өртүгүн партия-органласты болгаш партия-политиктиг ажылды шийтпирлерин күштөлдирерин областың партия-органластының мурунунда салдыг сорулгазы чедирерин шийтпирлеринге эн чүгүлдө чүдү болур. Колхозчуларың болгаш МТС, совхозтарың ажылдакчыларының өртүгүн политик-массалыг ажылды чогуур дөш тургусары ажылчы чоннарың бүдүрүгө болгаш инициал амьдаргаларга идеялыңия бидеринин эн чүгүлдө чүдү болур. Колхозтарга, МТС болгаш совхозтарга организасты болгаш политиктиг ажылды күштөлдирерин көдө ажыл-агыйның продуктуларын бүдүрерин көүдөлдөрүн талам-биле сорулгазы чедирерин шийтпирлерин хандырар.

РСФСР-ниң Дөди Советинде болгаш чер-чер Советтеринге сонулдарага бер-

Областа хову ажылдары эгелээн

ЧАА-ХӨД. (Телефон-биле). Сталин атыг колхозтун Бажык-Алаакта болгаш Булак хову турлаанда Чаа-Хөд МТС-тин механизаторлары апрель 7-де 6 тракторларын чед берген, ол хүнүн ийги чартымында эгелээш шык басырып илтирээрине кирген.

Колхозтарда чакы тарыган 7—8 хүнерде бедик агро-техниктиг негеделер баугаар доозарын хүдөлдөш, трактор бригадалары боттарының аразында социалык чарышты салган. Ажыг үдө шулу бригадалар хову турлааларында четкен. «Тивелде» колхозта шык басырып илтирээр 5 тракторлар апрель 9-тан эгелей берген.

ТЭЗЛН (Телефон-биле). Бай-Тайга районда Молотов атыг колхозтун Эр-Хавакта аандарында 400 гектар шөдүгүн шык басырылганы апрель 8-те эгелээн. Ийди Бай-Тайга МТС-тен 3 тракторлар (бригадир Балзан-оол) ажылдан турар.

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Бистич көрө). «Балшык» колхозтун хову ажылының барги бригаданы апрель 5-тен эгелен пеще үнүлгөн. Барлык шөдүлө боюгун үчүстүгүндө баштайгы дөрт хүн 16 алы илтирелери-биле 130 гектарын шыгын, басырып илтирелер. МТС-тен турлагда 4 тракторларды Карасал Сырмайынның бригаданы база чед берген.

«Барлык» совхозтун бригадалары хову ажылың база эгелээн. Баштайгы үгөн 2 трактор бүдүн чартык хүнде 67 гектарын шыгын басырган. Шык басырып илтирээринин ажылы районун эске-дө колхозтарың эгелээн. «Совет Тывааның беш чымы» болгаш «Комсомол 30 чымы» колхозтарда 4—4 тракторларын бригадалар шык басырыпшыкыныч кырышкан.

БИЧЕ-ТЕП. (Телефон-биле). Барык-Хемчи районда «Кызыл тараачын» көдө ажыл-агый артеин чакы хову ажылың апрель 5-те эгелей берген. Колхоз дарганы эн Сенжазының релакцияга дыктатканы болза:

— Бистич тарыгавыстың кол нурутуу Бара-Сай аксы Ийгиликта база Барлык шөдүлдө. Черин шыгын чед ажылдар сорулга-биле ийди ийи бригада 50 алы илтирелерин ажылдан эгелээн. Баштайгы дөрт хүн 370 гектарын шыгы басырыптыга, Благын эш Өкчөк-оолдун бригаданы боюгун үчүстүгүн илтирээринин доозун турар.

Кызыл-Мажалыктын машина-трактор станциясында «Кызыл тараачын» колхозтун Барлык шөдүлө бригадалары 2 трактор, а Ийгиликта 3 трактор база четкелер келген.

Владимир Ильичиниң төрүтүнген черинде

УЛЬЯНОВСК. Өтүм чок Ленинниң амь-биле харылаалыг бүгү чүдөлдөр—оң төрүтүнген бажылың, оң бичин болгаш чаш чөвөз үдөш өртүргени бажының, Владимир Ильичиниң 1887 чылда дөшөөнү гимназияны бажының улауночулары ыдыктыгы-биле кагагаан турарлар. Мында шулу, хай-хэй чылдар мурундаагымы ышкыш ол хөвөр.

Инициал-даа совет эрте-чагырганың чылдарының дүртүгүндө Ульяновск танымыс кылдыр өскөргөн. Шоолу улуг эвес салдыг ховрайда ол улуг үдөштүр болгаш култура төвү кылдыр өскөн. Ильичиниң төрөн чери ам заводтарың болгаш фабрикаларың ховрай, Шаантагы Симбирскке шүптү алыр баш бөдүүн уст-тыныш мастерскаялары турган. Ам клас-чараш Волга-биле кожаланыштыр улуг-улуг бүдүрүлгелерин турдулары беди үнүлгөн. Ам үдөштүрде 50—60 чылдар мурунда ховрайга турган чурттакчылар хире ажылчылар ажылдан турар.

Ульяновск чуртка хай-хэй азы-бүрү продукцияны берип турар. Станоктар, электротелер, насостар, электротелер, феррер, чаш херекселери, зернопахальдыр болгаш оон-даа хэй чүдөлдөр ховрай-дан хүнүн-не чүдүрүп чорутуңуп турар. Ховрайны өртү-хөвөр хүн-бүрү өскөлдү турар. Чүдө сөөгү дөрт чылдын тургузунда үдөштүрүң хай-хэй азы-бүрү бүдүрүлгелери туртуган. Чурттакчылар чагайжымдыр туртуган үш муң ажыг бажынырың алганнар. Чаа техника-биле дердиягы ховрайның сүт заводу ажылда кырген. Чөөкта чаа туудукалар дөшөр-бетон конструкцияларың делкин ажаалга кырып дужаганнар. Чаа чараш вокзал, ову ховрайның сөүгү кезе-биле де туудуштурган 20 километр уун дүртүгү трамвай шүгүмү туртуган. Ол чылдарың дүртүгүндө 500 муң дөшөлчүн

метр ажыг тротуарларын болгаш орду-тары асфальтлаан. Он-он муң маштар болгаш чадап үнүштер жүдүмчүлери болгаш сеерияктерин каастан.

Баш чылдар мурунда эен куруг чыккан Сивига хемчин артында асфальтлаан калбак куудуучуларың, клубтар, школарын, магазинерин, уругулар албан черлерин чагайжымдыр туртуган суур өзүп үнгөн.

Чер болганда башы кранарының согу-нары көстүп турар. Чуртта улуг алгы иди комбинаты, хлеб кымыр күчүлүг эвөд туртугун, портта улуг ажылдар чорутуңуп, школарын, эмгектелерин, клубтарын, чурттага болгаш администрация бажынырының туудулары турту-нуу турар.

Бажан Симбирскке Ульяновтарын эв-бөдөш чурттап турар үдө ийи гимназия, ийи эге үчүлгө, шажын семинары, дөшөр-гөтөй библиотека болгаш хуу театр турган. Инициал-даа 30 ажыг дүндүр, хай-хэй сөүгү чөвөр турган. Ам башы болгаш көдө ажыл-агыйны ийи институттарың, төс техникумуң, 46 школары болгаш беш ула-дарган училищелеринде 30 муң ажыг өскөлдөр болгаш амыстар өрөспин турарлар. Көжөөк болгаш зөчөй өрөспин черлеринде дөрт муң хире киж өрөспин турар. Ховрайда ший театры, филармония, дөрт кино театр, нем орду, беш клубтар, ийи стадион, культураның болгаш дыштангыларың парк бар. 34 библиотекаларда 800 муң ажыг томнарың номнар бар.

Чурттакчылар болгаш ховрайга чор-гаар болгаш аныктар. Олар чер чымында ажылчы киж бүдүрүгүн чөвөргө ол ховрай кызыгтар чөк үнүлгү деп чүвө-ни билирлер.

(СЭТА).

Шыгы сагындырыг

ФРУНЗЕ. «Дайын болбас журугу!» деп сөстөр Кыргызияның ийи-бичиниң фабрикаларың болгаш заводтарың чедиринде, дөш өрөспин черлеринде болгаш техникумдарың аудиторияларыңда, артем лабораторияларыңда, албан черлеринде шийтпирлерин чыгылыңп турар. Чер кыргыңа тайбың болгаш аас-кежик дөш демиселер деп сымш чөк тура-сурун илтирешпаан, ажылчылар, албан-хаакчылар, өрөспин болгаш уран-чүдүгү ажылдакчылары, студенттер Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлгениң Кийгирының алаңга боттарының кол-уучу жүктөрүн чыгыс ап-сеткилдиг са-дым турарлар.

Ховрайның эн улуг бүдүрүлгези — көдө ажыл-агый машиналарының Фрунзе атыг заводу. Оң кылган көдө ажыл-агый машиналары хову-шөдөлдөрүн ажыл-ишчилерине дуулап, чурттуг бүгү кыдыгырың чөпүр турар.

Ший делкин коллективниң хура-мыга улуг технолог Нуран Османов чүдө чугаалаан.

— Бистич тайбың амьдарымысты, бистич күш-ажылымысты кым-даа бузуп шыдавас. Дайынның ошан мындагы кысыкчылары атомнуг бомба-биле чөвөлдө турар-дыр. Оларга фашисттер агрессорларын салдымын сагындырың каары халаас эвес. Бир эвес херек апарас, бис эжелечилерге чыда согушкуну берип шыдар бис, олар оон дилип шыдавас — деп ол чугаалаан.

(СЭТА).

Харылаачыларын күзөл-соруу

Апрель 5-те областың харылаачы эргелениң ажылчы, албан-хаакчылары болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларының ийи хуралы болган. Хуралга Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлгениң Кийгирының алаңга ат салышыкының кампаниязы болгаш атомнуг дайынны аймамыга удуу демиселдиг жүгүдүзүңгү дугайында илеткеди ийди шүртүл эге организастының секретары И. М. Петров кылган.

Хуралга санал бергенер кол инженер А. Д. Тимофеев, харылаачы ажылдакчы Е. А. Райкова, каар секторунун инструктору А. П. Морозова олар Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлгениң Кийгирының ийи-биле делетнер. Ол ышкыш почта, телеграф, радионун ажылың экижидер, чоңуң инженерлерин хандырар, СЭКП ТК-ның январь Пленумунун база СССР-ниң Дөди Советинин ийги сессиязының шийтпирлерин күүселер дугайында хүдөлдөргө берген.

Чангыс эп-сеткил

Атомнуг дайынның аймылыңга удуу Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлгениң Бюроунун Кийгирының алаңга ат салышыкының чылдарың талам-биле кампанияны СССР-ге чорутар дугайында Тайбын камгалакының Совет комитетинин резолюциязың боттанымгазы бистич чурттуг иштинде калбарып турар. Апрель 1-ден эгелээш Кызыл ховрайның үдөштүр, бүдүргө, транспорт, өрөспин болгаш албан организация черлеринге массалыг хуралдар болуп өртпн турар. Атомнуг дайынны кыжыныкы удуу Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлгениң Бюроунун Кийгирының Кызыл ховрайның ажылчы чоннары ийи-биле делкин турар.

Кызылдын автотранспорт контролазының, тууду трестинин, горловун, областың национал театрының коллективтеринге болгаш өскө-даа коллективтерге болган хуралдарга санал бергенер Совет чазактың тайбынга мынакымыңгы даштыкы политикамын моон сонгар-да делкени-биле, тайбының хөрөн күш-ажыл-биле быжылаарыңче, Төрөн чуртугун экономиктиг күчү-шымын улам быжылаары дөш бүдүрүгөчү чаа-чаа чедирешилерин чедир амыргычтай ийи-бичин чөк күзө-чүкчүлүк алардып турар. Кызылдын автотранспорт контролазың чолачызы эш Шахматовтун чугаалааны болза:

— Бистич амьдарып чурттагавыс хүн келген тууду улам-на чагайжымдыр хура. Аас-кежитиг чурттагавыстың ол чектелешкиниң дөш демиселди өс кыргыңа эвес, оңу боттуг ажал-херек кыргүзөр бис. Чолачылар чүбө сөөртүгүнчү планны долдуу болгаш ажы күүселер журулу. Май бирин байыраалыңга чедир апрельди оонадыңың 150 хуу күү-сөпөр мен. Атомнуг энергия тайбын сорулга-ларга бараан болган турар журулу. Бисте дайын херек чок.

Электросварщик Эш Гребенников Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлгениң Кийгирының делкенишпаан, хүн-бүрүдө норманы бүдүн чартык катар күүселерин хүдөлдөргө берген.

Тайбының хөрөңгө салышкын

ХАНДАГАПТЫ. (Радио-биле). Өвүр районунда ажылчы чоннары, бүгү совет улус-биле бир дөмей, делегейниң делешкедиг бүгү кижилеринин үнүгө каттыкын, Тайбын камгалакының Бүгү-делегей Чөвүлгениң Бюроунун Кийгирының алаңга алын салышпаан, атомнуг дайынны белеткен турар америк-англ агрес-сорларга удуу улуг килектешкини илтиреш турар. Районун бүгү-ле черлеринде митинг, массалыг хуралдар калбарган.

Апрелиң баштайгы хүнеринде Хандагапты суурда албан организация, бүдүрүгө болгаш өрөспин черлеринге болган митингелерге Кийгирының алаңга дүшө хей кижэ ат салган. Атомнуг болгаш кижилерин массалыг узуткаарың өскө-даа

Кара хөрзүнүг эвес төп куржагның областарының болгаш автономнуг республикаларының көдөзө ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлөл хуралы

Кара хөрзүнүг эвес төп куржагның областарының болгаш автономнуг республикаларының көдөзө ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлөл хуралы апрель 6-да Кремльдин Улуг ордузунга ажылың улам-чылаан.

Чөвүлөл хуралды киржикчилери чазак докталаарыңа эштер Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, Н. С. Хрушев, П. Н. Поспелов, М. А. Суслев көстүп келгени үргү-чүлөдиг алыш чыксаашкынары-биле үткүп алган.

СССР-ниң Министрлер Чөвүлгениң Даргазынн ораалчызы эш П. П. Лобановтун илеткедиң талам-биле санал-шүтүмчүлөрдөр чөвүлөл хуралга уламчы-лаан. Санал-шүтүмчүлөрдөргө чүбө чуга-лааныр болза, СЭКП-ниң Иваново обкомунун секретары эш Титов, Марий АССР-ниң Министрлер Чөвүлгениң Даргазы эш Нондатов, партияның Кострома обкомунун секретары эш Сумцов, Москва областың Кунцево районуң «Чаа амьдарал-че орук» колхозунун даргазы эш Арельев, Калинин областың Бежец району Ильяч атыг колхозтун эвөчөтү эш Нилова, Горький областа Чкалов МТС-тин директору эш Корепанов болгаш Рязань областың Киров атыг көдө ажыл-агый артеинин даргазы эш Ефремова.

Чөвүлөл хурал болуучу ажылың үргү-чүлөп турар.

Апрель 7-де, Москвага, Кремльдин Улуг ордузунга кара хөрзүнүг эвес төп куржагның областарының болгаш автономнуг республикаларының көдөзө ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлөл хуралының сөөлү хуралы болган.

Чазак докталаарыңа эштер Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, (СЭТА).

Кара хөрзүнүг эвес төп куржагның областарының болгаш автономнуг республикаларының көдөзө ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлөл хуралы

Кара хөрзүнүг эвес төп куржагның областарының болгаш автономнуг республикаларының көдөзө ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлөл хуралы апрель 6-да Кремльдин Улуг ордузунга ажылың улам-чылаан.

Чөвүлөл хуралды киржикчилери чазак докталаарыңа эштер Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, Н. С. Хрушев, П. Н. Поспелов, М. А. Суслев көстүп келгени үргү-чүлөдиг алыш чыксаашкынары-биле үткүп алган.

СССР-ниң Министрлер Чөвүлгениң Даргазынн ораалчызы эш П. П. Лобановтун илеткедиң талам-биле санал-шүтүмчүлөрдөр чөвүлөл хуралга уламчы-лаан. Санал-шүтүмчүлөрдөргө чүбө чуга-лааныр болза, СЭКП-ниң Иваново обкомунун секретары эш Титов, Марий АССР-ниң Министрлер Чөвүлгениң Даргазы эш Нондатов, партияның Кострома обкомунун секретары эш Сумцов, Москва областың Кунцево районуң «Чаа амьдарал-че орук» колхозунун даргазы эш Арельев, Калинин областың Бежец району Ильяч атыг колхозтун эвөчөтү эш Нилова, Горький областа Чкалов МТС-тин директору эш Корепанов болгаш Рязань областың Киров атыг көдө ажыл-агый артеинин даргазы эш Ефремова.

Чөвүлөл хурал болуучу ажылың үргү-чүлөп турар.

Апрель 7-де, Москвага, Кремльдин Улуг ордузунга кара хөрзүнүг эвес төп куржагның областарының болгаш автономнуг республикаларының көдөзө ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлөл хуралының сөөлү хуралы болган.

Чазак докталаарыңа эштер Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, (СЭТА).

Бөдүүн совет кижилеринин үнү

Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлгениң Кийгирының алаңга ат салышыкының чылдарың талам-биле кампанияны Каз-Хем районда чедирешкиниң чоруп турар.

«Сталинчы орук» колхозда болган митинг бедик денгелде өрткөн. Колхозтун хову бригадалыңың бригадир эш Амьча сөө алган, чүбө чугаалаан.

— Бистер тайбың күш-ажылды кижилери бис. Атомнуг дайынны аймылың чылдарың дөш улам күзөшкениңинг ажылдар бис. Эңир чымын 1530 га тар-раалыг турган болза, бо чымын ону 2000 га чедирер бис. Тарыга шөдүгүн калбарышкыны күр черлерин шийтештип алырың күсөл-биле болур. Гектар черен тарва культураларың дүштүгүн 17—19 центнер чедирер бис. Ол сорулга-биле сугарылгагыч кичөөлөй салып, 400 га үдөштүгү черин тарвазын ийи уда сугарар бис.

Колхозта эге школаның улуг назылыг башкыны, дамааты дайынны киржикчи, Чапаев шеринин дайынчы болгаш Ала-турттуг Улуг дайынның база кижилери эш Яковлев санал берген. Оон чугаалаан:

— Дайын деп чүд дөшөрүн эки билер мен. Атомнуг дайынны аймылы бисте база бидилер. Мен, улуг назылыг башкы бистич анык салгыкчыларымысты тайбынга ынак, Төрөн чуртуга берилген кижилер болдулары дөш бүгү күжүнү бээр мен. Бистич урууларымысты чектелешкиниңг келер үзө, ааскежин дөш, алдымы салдым!

Кийгирының алаңга ат салышыкының чылдарың талам-биле кампанияны митинг район төвү Сарыг-Сепке база болган. Аңа СЭКП райкомунун секретары эш Середкин илетке кылган.

Сарыг-Сеп суурун улуг назылыг чурттакчызы эш Сенников дайын кып салгыкчыларыга удуу килектешкиниң мынчаар сөзгөн:

— Эрткен дайыңа үш отагуну ышкыг мен. Дайын кижилерин чурттагавын ыңчаар үрөп турар-дыр. Өскө-даа кырган алаңдарың болгаш илериниң кыраан назылы тайбын чурттагавы дөш, Кийгирыңа алдымы салдым.

Дарааның 9 урууларың иези Сагазкова калай илтирер үнүгө:

— Мен тос урууларың иези мен. Ам оларын дөртүгү өрөспин турарлар. Хей-хей илер боттарының уруулары тайбын байдалга өзүп догулары, өрөспин дөш чүткүлдүлөр. Мен база атомнуг дайыңа удууларың алдымы салдым.

Митингилер болгаш хуралдар районун бүгү-ле черлеринде бооп турар. Кийгирыңа ат салышыкының чылдарың ажылды партия, комсомол, профсоюз организастылары болгаш агитаторлар чорутуп турарлар.

(СЭТА).

Райкомнун МТС зонасынын талазы-биле инструкторлар бөлүү

Партия райкомунун МТС-тер талазы-биле инструкторлар бөлүктөрү тускайлап тургусканы колхозтар бдүрүлгезинге партияга ууртууганын деңгээли бейтарап.

СЭКП ТБ-нын сентябрь пленумунун шийтпирлерин боугаар партиянын Сүт-Хал райкомун МТС зонасынын талазы-биле инструкторлар бөлүүн тургускан. Районда 6 колхозтар бар. Инструктор бдүрүлгези 3—3 колхозтарын быжылгаан. Олар боттарыга ошашкан колхоз бдүрүлгезинде партия-политиктиг ажилдык байлаш дээр харымсалгаан билдирер. Иччынган инструкторлар бөлүү СЭКП райкомунун секретарынын ууртуугаан-биле колхоз бдүрүлгезин экономикалык ханым-биле өөрчүн, оларнын органи-зас, ажил-агымны быжылгаарынын, күш-ажалын органиастарынын, ажил-агым-планнарынын күссөлдө дээр социалист-тиг чарышты кабарларынын айтыр-галарын дидим-биле шийтпирер, колхоз-тарын баштаар чөлөрүнүн болгаш партия аге органиастарынын ажилына практиктиг дузалачынын узам билди-лиш-биле өргүтүү турар апарган.

МТС талазы-биле инструкторлар бөлүү бдүрүлгезин тускайлап тургусканын баштайгы хүнеринде МТС-ке болгаш оон ажилда берип турар колхозтарга ажилдык башкарып чорудар талазы-биле уаг бергедөшкөнчө таваржы тур-ганы чакыт эвес. Чүг дээр, инструктор бдүрүлгезинге быжылгаан колхоз-тарын экономикалык, артылар ажил-агымнын түс-тус адирларында байлаш болгаш колхоз бдүрүлгезинин прак-тикалык эл билбес турганар.

Индик байла болза, ажилга өргөйлө-шкөнчө бдүрүлгезин, инструкторлар бөлүүн органиастар ажил-чорудугаан-биле шузуулай бдүрүн узактыктарын тур-ган. Партия райкомунун секретарына о дээрине инструкторларын ажилына боттук башкарылган баз-ла берип шыдабай турганын минер херек. Иччынган зона бдүрүлгезин инструкторларын өргө метод-биле ажилдап, колхозтарга берип тура-да, ажилды калчаар органиастар талазы-биле колхозчу уу-рукчуларга боттук дуза чедерин шыда-вай, а чүгө ажилдык чөтөстөрүн да-кылал алгаш, сан-түндөр чыш алгаш-ла дедир эон келгилээр фактылар тургу-лаан.

Партия райкомун сөөлгү үедө көдө ажил-агымга партияга ууртуугаан шак индик чөтөстөрүн ууруулар талазы-биле чакыч күженишкенин ажил-дарын чоруткан. Райкомнун ажилда-чылары боттары көдө ажил-агым айтыр-галарын өөрчүн, түс-тус колхоз-тарын ажил-чорудугаан мурнакчы-зында дээр билер аларган. Амгы үедө МТС зонасынын талазы-биле инструктор-лар колхозчу массалар биле партия рай-комунун харымсалгаан хүн-бүрү быжыл-гал турар.

Баз барып, кайн хире хуусада, палды ажилдарын органиастаа чорутуу дээрин инструкторлар билдирер. О дугайнда боттарынын тодорай санал-дарын райкомнун МТС зонасынын талазы-биле секретарына тирип көп турар-лар. Индик чорук колхоз бдүрүлгезинге партияга ууртууганын узам боттук дугурамына уаг ужу-дузалыг болуп келген.

Инструкторлар бөлүү сөөлгү үедө бдүрүлгезин ажилды артыл ажил-агымдарын эон-не жокулап турар участтарыне уулашырып келген. Байла-ла, партия-политиктиг болгаш органиастыг ажил-дар ажил-агымды чедикшилерине өстөрүнүн практиктиг айтыргалары-биле тууш харымсалыг тургусканын болду, — инда байла өшкүн турарын практика өргүтүү турар.

Райондун Киров атыг, «Большевик» болгаш Сталин атыг колхозтарына ин-структор эш Хунаны быжылгаан бис. О колхозчулар ортузунга билгедерин, де-клар номудаларын болгаш боседары-нын, сохун номудаларын азеон калбар-ган. Агитаторларга сургаалдарын үргү-чү кылган берип турган. Агитаторлар тайлыбырыг ажил, бдүрүн колхоз бдүрүлгезинин практиктиг айтыргаларына холбаштырып келген.

Колхозчулар социалистг хүлөөгелерин аш турган. Оон түндөдөр колхоз бдү-рүлгезинин бригадалар тургаларына аш турган. Оон түндөдөр колхоз бдү-рүлгезинин бригадалар тургаларына аш турган. Оон түндөдөр колхоз бдү-рүлгезинин бригадалар тургаларына аш турган.

рүлгезинин бригадалар тургаларына аш турган. Оон түндөдөр колхоз бдү-рүлгезинин бригадалар тургаларына аш турган. Оон түндөдөр колхоз бдү-рүлгезинин бригадалар тургаларына аш турган.

Индик ажилдары чорутканын түн-дөдөр Сталин атыг колхозту ажилы азеон өшкөөн. О колхоз 1954 чылдын өгөинге чедир жокулап ажил-агым-ларынч бирөөн турган. Оон соода кол-хозчу ажил-ишчилерин күш-ажалы эки органиастарынын ажилында артыл-диң мал болгаш чөр ажилынын көжү-дөзү чедикшилерин болган. Колхоз 1953 чылда тарва культураларын гектар бдүрүлгезин чүгө 7 центер дүжүт алган турган, а 1954 чылда 16 центер дүжүтү алган. Ажап азымынын рай-онга бир дугаарында дооскан.

Мал бажын өстөрүнүн планын бүгү чүтүрер аайы-биле ажил күссөткөн. Эрткен чылдын мажич шынарлыг чөмө-рүн белеткөөн болгаш оон планын күссөт-көн. Мал кыштагалдыктын чедикши-лерин өртпү турар. Малдын продуктууа бөдүн турар. Колхозчулар 1953 чылда күш-хүжүтү саныга 1 килограмм тарва алган, а эрткен чылдын 2,5 килограмм ашкан. Ашша талазы-биле органиастын 3 катал өскөн.

Инструкторлар көдө ажил-агымнын тускай өргөйлөшкөн-биле, колхозчу мур-накчылар болгаш көдө интеллигенция-лык харымсалыг болгаш боттарынын ажилына оларнын дузалачынын аш турарлар. Агрономар, зоотехниктер бол-ган ветеринарлар-биле харымсал болза, инструкторларын көдө ажил-агым ай-тыргаларын талазы-биле билиш бей-деринге уаг ролюдү болуп келген. Көдө интеллигенция колхозчулар ортузунга масса-политиктиг болгаш органиастыг ажилдарын чорудуучу дузалачып тур-дарлар. Эрткен күнү Сүт-Хал чедик чыл школарынын, Хер-Тайга, Кызыл-Тайга школарынын башкалары колхозтарын тарва ажап азымынын шеф дузал-ачынын үлгөргөн органиастар.

Акти-биле быжыч харымсал колхозчу кадрларын шийли азырына, шийтпир-лерин күссөлдө органиастарына уаг үчигелден берип турар. Колхозтар-нын бдүрүлгезин бригадирлерин, ферма-лар өргөлчелеринин хей кезин партия райкомуну бдүрүлгезин бдүрүлгезин. Олар-нын семинарларын база органиастап. Мурнакчы малчыларын чөдө хура-ларын 2—2 уда чымдырган. Бо чылдын колхозтарын өтгө-сөндүргөн хура-лар бейик деңгээлге өрткөөн.

Амгы үедө СЭКП ТБ-нын январь пленумунун шийтпирлерин көдө ажил-агым ин-ишчилерин ортузунга пропагандалар ажил калбарган. Ону амгыларга боттан-дарынын перспективтиг планнарын колхоз бдүрүлгезин ажилдап кылган.

Көдө ажил-агымнын көжүдөдөдө чдд тургусканын сорулгалары болза, СЭКП райкомунун болгаш партия аге органиастарынын колхоз бдүрүлгезин-ге ууртууганын узам ажилдерин негез турар. Иччынган бистич ажилына уулашканын турар чөтөстөр хей. Иччынган көдө ажил-агымнын мурнакчы-ларын ажилынын дуржулгаларын өөр-чүн өөр, ону бүгү ниятинин ажилдап болдуруп негездер ажилдарын чорут-пай турарынын бдүрүлгезин минин көрүшкөн, оо талазы-биле боттук ажил-дарын чорудар ужураг бис. МТС-тин партия органиастарынын ажилы негез-дөдө чөтүр деңгээлден мурта-ла жокулап турар, механизаторлар ортузунга партия-политиктиг ажил дендин кулу деңгээл болбушан.

Сорула болза, көдөдөч бүгү ажил-ишчилерин ортузунга партия-полит-иктиг болгаш органиастыг ажилдарын чдд сорулгаларын негездерин халды-чы кылган берип турган. Агитаторлар тайлыбырыг ажил, бдүрүн колхоз бдүрүлгезинин практиктиг айтыргаларына холбаштырып келген.

СЭКП Сүт-Хал райкомунун МТС зонасынын талазы-биле секретары.

ВЛКСМ Өвүр райкомунун пленуму

Чөөкч чаз ВЛКСМ-нин Өвүр райкомунун пленуму пленуму болган. Пленум СЭКП ТБ-нын январь пленумунун шийт-пирлерин ажилдап боттандарына райондун комсомол органиастарынын кыргызгаан дугайында ВЛКСМ райкомунун бирги секретары эш Седеннин илет-кени чугаалашкан.

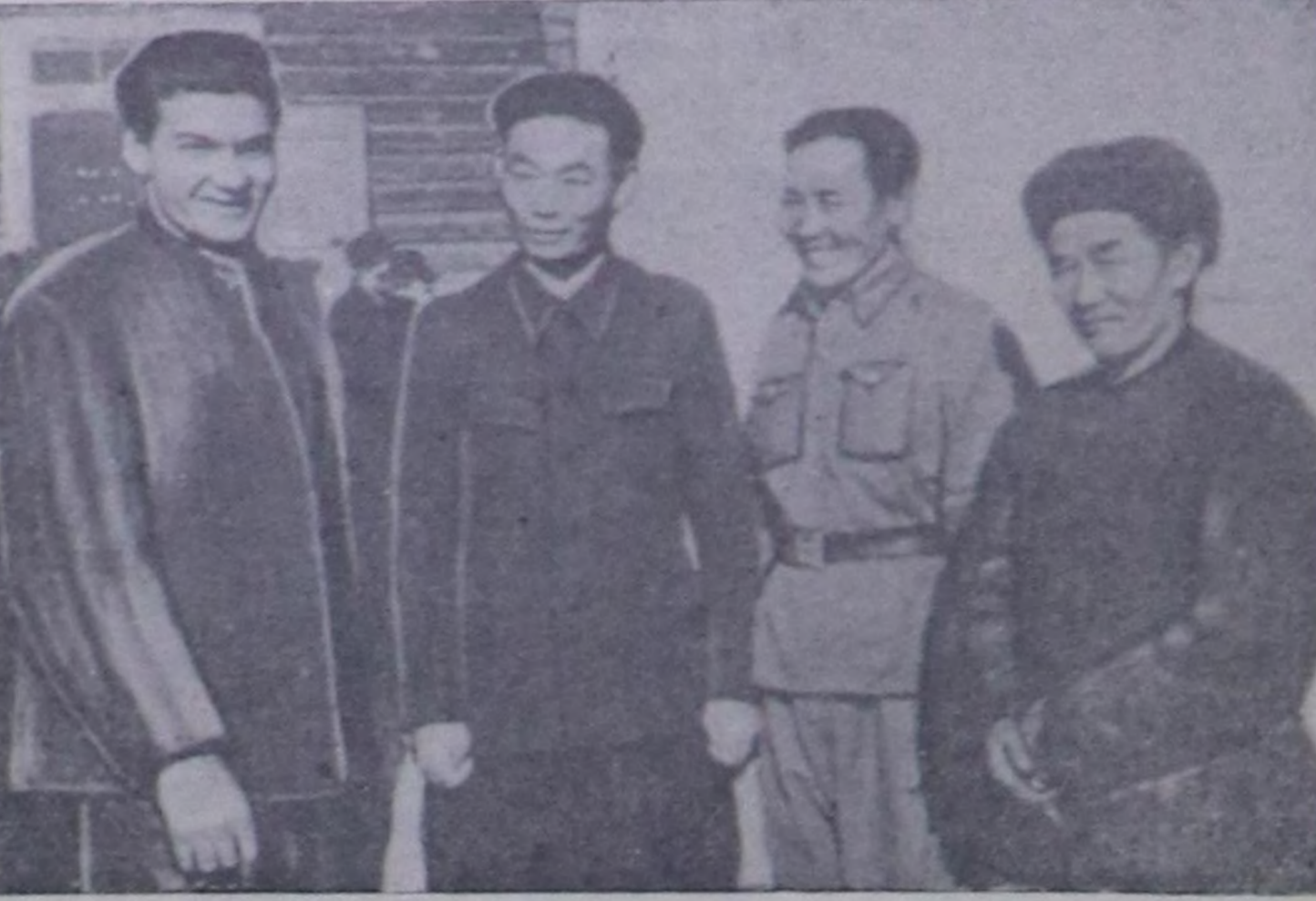
Райондун комсомолчу аныктары мал ажилын көжүдөдөдө херонге илелкей-лит кирип турарлар. Комсомол органи-астары январь пленумунун соода мал фермаларына доктамаал ажилдары-биле 58 комсомолчу аныктарын нечөй чорут-кан. Колхозтар ажил-биле комсомолчу аны-ктарын туурук бригадалары ажилдап турар. «Торгалык» колхозто аныктар бри-гадалары (бригадир эш Дончун-оо) бирги кварталдын тууду планын 122 хуу кү-сөткөн.

Бо чылдын районга кукуруза тарып өс-төрүнүн аныктар бригадалары органи-астарынын. Малчылар ортузунда кул-тура базалары ажилдап турар. Район тө-

вүлүк албан чөтөрүнде комсомол органи-астарына культура базаларына 800 рубль өртөктиг номнарын чорудуп берген-дер.

Оон-биле кады ВЛКСМ райкомуну бол-ган комсомол аге органиастарынын ажилында уаг чөтөстөрүн барын илет-кени болгаш санал бергенер илелкен. ВЛКСМ райкомун көдө аныктар орту-зунга лекция пропагандалыг кошкак органиастап келген. Культура-массалыг ажилдар негезден чөтүр деңгээл хал-дырбай турар. Клубтар, библиотекалар-нын ажилына уаг чөтөстөр бар. Аныктарын доктамаал ажилдар уура-чүтү бөлүктөрү органиастарынын, колхозчуларга кинолар көргүдөрү өржө-гөн. Аныктарын культуруг негезде-рин халдырылгане райондун культу-ра иштинин болгаш ВЛКСМ райкомун чөтүр илелкенге биле, боттук ажилдарын органиастар ужураг дээрин пленумдун кирижчилери негез.

М. ЛАЙЗАА.

Бай-Тайганын машина-трактор станциясынын механизаторлары эштер П. Шебалин, Ч. Салчак, Ф. Денгурак, Н. Хомушкун олар 1954 чылда колхоз-тарын шөдөргө күженишкенин ажилдаанар. Оларнын кижиз бдүрүлгезин ажилдарынын планын ажил күссөткөнөр. Бо чылдын олар чакыч тар-ылгага эки белеткенгенер.

Чурукта: (солгай талазында оо талазынче): Бай-Тайга МТС-тин эки механизаторлары комбайнер П. Шебалин, трактор бригаданын бригадир Ч. Салчак, комбайнер Ф. Денгурак, тракторист Н. Хомушкун олар Бай-Тайга райондун механизаторларынын туралынын үзүндө.

Фото С. Феоктистовуу.

Колхозтарда мал оолдашкын

Колхозтарда ниятинин малы массалап оолдап турар. Малдын чаш төдүн менди камгалап аш турар мурнакчы малчыларын болгаш мал фермаларында малдын кышкы байламын бизеон чөдөдөрүн көдө корреспонденттердин редакция үргүчү аш турар.

Чөөн-Хемчик райондун Ленин атыг көдө ажил-агым артылыг шөр мал ферманын мурнакчы малчыларын эштер Салчак, Пар-оол оларын ажаалта-зында хойлардын 653 хөй оолдап, оон 672 хураганнары камгалап алган менди доруктуру турар.

Колхозтун ишек ферманында Дюпан-Серен биле Дар-оолдун ажаалтазында 110 төрүр инектен 29 инек төрөп, биззаларын менди дорутту турар.

Колхоз баштаар черинде малы оолдап турар малчыларга дуза көргүдөрү-биле мал эчкөн эш Бегизе ууртурган бөдүк аныктарын органиастап чоруткан, олар малчыларга уаг дузалыг өргүтүп тур-дарлар. Малдын чаш төдүн азым-бүрү сиринге азырларга камгалап талазы-биле эш Бегиз илелкейлиг ажилдап турар деп, эш М. Чибин бажып турар.

Уаг-Хем райондун «Партиянын XIX съездин» колхозтан эш К. Шивит-оолдун бажып турары болза, фермаларга баштай төрөп 288 хөй, өшкүн 299 алай, хураганнары, 45 инектин биззаларын, 15 бөтөн кууларын, 2 төвөтүн болган менди камгалап алган доруктуру турар.

Малчын Авакыч ангор уксалыг 73 өшкүдөн 80 аялдарын менди камгалап алган болгаш малчылар Сарыгбай, Дар-оол, Дөпте олар малдын чаш төдүн менди камгалап алыр дөш кызымак ажилдап турарлар.

Колхоз баштаар чери фермаларда төрүр болгаш чаш малдарга 30 тонна сүтүгүнүг апаган сипени малчыларын доканында сөөртүп чедирер органиаста-ан.

«Тилелге» көдө ажил-агым артыл-ини көжүтүп эш Чадамба 1949 чылда

ниятинин 370 баш өшкүдөн маллап агаалаш, 1954 чылда чедир 6 ажил палат өстүргөн, колхозтун мурнакчы малчыларын бизеон болуп турар. Эш Чадамбанын ажаалтазында төрүр 403 өшкүдөн ам 14 өшкү оолдап, оон 21 аялдарын камгалап алган доруктуру турар деп, Кызыл райондан эш Д. Чыл-бем бажып.

Барыш-Хемчик райондан эш Х. Но-ман-оолдун бажып турары болза, «Боль-шевик» көдө ажил-агым артылыг шөр мал ферманын малчыны эш Аракчаанын ажаалтазында хойлардын 210 хөй оолдап, хураган менди дорутуу турар. Арткаан 120 хөй менди оолдап алыр дөш, эш Аракчаа малчын ажаал-газын өшкөдөн, кызымак ажилдап турар.

Кышкы ажаалтазын таарымчалыг тур-гусканында өвүр райондун «Торгалык» колхозунун мурнакчы малчыны эш Осур-оолдун ажаалтазында чинге-барын дү-жүт хойлар күштүг кыш ажил турар болгаш ам удаас оолдап агаалаш.

СЭКП ТБ-нын январь пленумунун шийтпирлерин ажилдап турар күссөдир дөш, эш Осур-оол колхозтун мурнакчы малчыны эш Баданын социалистг чары-шты кыжырган, төрүр 210 хөйүн хураган менди камгалап алышкан, хөй бдүрүлгезин ортумаа-биле 2 килограмм дүктү кырып алырын хүлөөгөн деп, эш М. Лайзаа бажып.

О-ла райондун «Совет Тыванын 5 чылы» колхозтун комсомолчулары колхозтун ишек ферманын шефа алган, төрөп 14 инекти биззаларын чарын саап агаалаш, хураган чөдөдөрүн таарымчур тургусканында хайдактап саап турар инектер эрткен чылдын берип турган сүтүдөн бо чылдын 1,5 катал хөй сүтү берип турар.

Колхозта култууза өргөлчөдөр эш Санчай малчылар ортузунга агитация-массалап ажилдарын доктамаал чорутуп, илелкейлиг ажилдап турар деп, эш Т. Доржу бажып турар.

Бдүрүлгө программанын күссөдир дээр демиселде

1956 чылдын санында ажилдап турар

Бешки беш чылдын планын хуусаа бей-тиде күссөдир дээр Москваның мурнак-чы бдүрүлгезинин патриоту агаалаш-кени Кызылдын принца өргөлчөдөр автотранспорт конторынын коллектив-чын чөдөчүлөрүн болгаш септикчелерин күш-ажалын уаг чедикшилерине соруу кирген.

Кызымаккы күш-ажалдын түндөдөдө коллективтиг көжүгүнөдөр бо чылдын бирги кварталдын планын оо хонук бу-рунгар ажил күссөткөн. Бөтүнени 9,1 хуу чийеткен. Транспортчулар май мур-нунун социалистг чарыкын калбарташ, Чаа бейик көргүтүгү чедип алганар. Олар бо чылдын дөрт айларынын бдү-рүлгезин апрель 10-ла күссөдир деп хүлөөлө алган, ош апрель 5-те алдар-лым-биле күссөткенер.

Бдүрүлгезин планын ай санында ажил күссөдир, хүлөөгөн ажилына чүт-күлдү, күш-ажалын үлгөр чөдөчөн көрүдү турар мурнакчылар хей. Коллек-тивтиг дуржулгалыг чөдөчүлөрү эштер Чумарин, Саранин, Прохоров, Кускашев олар бешки беш чылдын планын бо чыл-дын февральда долду күссөткөн, ам 1956 чылдын санында ажилдап турар.

Бо микшак чедикшилерин транспорт конторынын септикчелери чедип алган. Дарган Афонинин, слесарь Санников бол-ган Михеев олар ай санында бдүн чарык болгаш ийи норманы күссөдир, эки шынарын продукцияны берип турар.

Бдүрүлгезин мурнакчы чехи

Культура өргөлчөдөр типографиязын мурнакчы бдүрүлгезинин бизеон. Бо чылдын бирги кварталдын планын кү-ссөдир дээр коллективте калбарган соци-

алистг чарыктын түндөдөдө квартал планын типографиянын коллективтиг 109 хуу күссөткен. Март айнын бдүрүлгезин программасы 113,8 хуу күссөткөн.

Чарыш типографиянын бүгү чөдөдөрүн болгаш бригадаларын аразына калбарган. Анаа эш Бражниковтун на-чалыктыг турары паралап чех тилекчи болуп үгөн. Бо чөк бөдүлгезин мурнакчы ажилы-биле коллективте суралган. Пар-лакчылар бдүрүлгезин ай болган ква-ртал планын үргүчү ажил күссөдир кел-ген.

Парлаага чехи ам ийи чыл ажил үенин дургуунда мурнакчы чөк болуп, бөдүнү чаалап алганы администрация чөдөчөн ишчилер кызы туугу бажы-биле туулуп турар. Дөштө бдүрүлгезин планын күссөт-көнүр кижиз чок. Инда парлакчы бдүрүлгезин бдүрүлгезин мурнакчы деп хүлөөлө атты чедип алган. Парлакчылар эштер Пономарева, Лобова олар шалыкчы ажилы-биле шыларга турар.

Коллективтиг ливотид, переплетчелер бей-тиде эки ажилдап турар. Ливотид-тиг Толчина, өрүчүлөр Гурькова, Буска-шева, переплетчелер Яровая, Маренков олар мурнакчы ажилдап, бдүрүлгезин ай планын 120—130 хуу күссөдир турар-лар. Бөдүнү күш-ажалын чедикши-лерине соруу кирген типографиянын ажил-чылары болгаш инженер-техниктиг ажилдакчылары Май бирге алдар кыл-дыр дөрт айларын планын апрель 20-де күссөдир дээр күженишкенин ажилдап турарлар.

Шахтёрлар сөзүн ээлеп шыдаанар

Бешки беш чылдын шийтпирлиг чылды — 1955 чылдын бдүрүлгезин программанын күссөдир дээр Эербектин шахтёрларч үрө-түнөдөдө ажилдаанар. Хөмүр дам

Тарылгага белеткелдиг ужуражыр

Колхозтун хову (Телефон-биле), СЭКП Төп Комитетинин январь пленумунун чөдө-дүт шийтпирине узам күш-ажалын соруу кирген. Ленин атыг көдө ажил-агым артылыг колхозчулары алышканын дүжүт өстүрүп азырына чүткүдүн илелкен турар. Эрткен чылдын бистич колхозтун тарылга шөлү 1705 гектар чөткөн азы пландан 6,5 хуу ажил тары-тылган, а дүжүт база багай эвес болган. Иччынган тарва культураларын гектар бдүрүлгезин ортумаа-биле 15 центер дүжүт алыр турган, херек кырында 17 центерин ажаал алган.

Бистич колхозтун бо чылдын тарылга-лынын шөлү иччынган-биле 2587 (оон иччынган кол култура болуп кызматтас 1237) гектар болду. МТС-тин механизаторлары-биле колхозчу ишчилерин чакы-чы эл-септикте ажилдааны-биле эрткен чылдын чөр бдүн ажаалтазын, ам чүтлө шык бажырып ишкертөө, чакыч тары-дыр. Тарва культураларына 345,9 тонна үрөтүн херек, а херек кырында 406,6 тоннаын бдүн арылган алган бис, оон үрүштүгүн шынары багай эвес бдүрүлгезин хымаал көргөскөн.

Чакыч хову ажилына негетинер маши-на, чөпкөк, дерг-херекселдер база чөтүр өйүдө септеткен: алытын 30 агаалашнары болгаш 56 ишчир шүтү болгон, 40 төрөдөр септеткен, үрөтүн уруп дажырына 10 хазжактар, 200 ажил шөлүлөр база бар. Колхоз хову ажилына бир уга 90 алытын кирип болуп бдүн дергилерин. Ол микшак ууруннеге 550 тонна «едетти база 10 тонна хүлү болгаш 52 центер күш өлөң тарылга шөдөрине чедирер.

Шаган-Арыгынын машина-трактор стан-циясында бистич колхозто 10 трактор-ларын 22 механизаторлар келген, олар ийи бригад (бригадирлер эштер Золотухин, Мавокин) кылдыр ажилдап. Трактор бригадаларына колхозтун талазы-биле чорутуу турар. 8 андааны, 15 ишчир, 10 төрге, 40 хомут, 2 селкэ сеп-теткен.

Оторо шөлүдө 50 тонна едек, 1 тонна хүд төккөн болгаш вогаа өстүрү чы-лыг, чыры 2 бажычыгышты белеткөн. Колхозко 25 тонна картофель үрөтүн хер-регелткер, ам бары 20 тонна, чөтөйи турар 5 тонна үрөтүнүн тыш алыры-биле хөмчөгелерин аш турар.

Райондун Сталин атыг колхозунда чакыч тарылгага белеткөө ажилы багай

Эки белеткенип турар

Кызыл райондун «X Улут хурал» көдө ажил-агым артыл чакыч хову ажилда-рына хынамчалыг белеткенип турар. Чакыч тарылгага херекселер чөпкөк-херекселдерден 10 андаанын, 20 илел-кени, 15 төргө, 55 хомуттун, алытын 3 селкэанын септеткени дооскан бол-ган ажил алытын азеон хөй суузын, 1 сараат чымчак сипени белеткөн.

Райондун Сталин атыг колхозунда чакыч тарылгага белеткөө ажилы багай

К. ОЙДУП-ООЛ.

ЧАДАМБА МТС-ТЕ

ЧАДАМБА. (Телефон-биле). МТС бо чыл-дын 15000 хөйүн кыргызалыг чорутуу-ры-биле Чөөн-Хемчик райондун колхозта-ры-биле көрөдөр турган. Хөй кыргызалыг чдд ишчилерин чорудар сорулга-биле МТС кыргызалыг семинарларын эртирер.

МТС чынында 4 хонуктун семина-рына Сталин атыг, «Коммунистче орук» болгаш «Большевик» колхозтардан 15—15 кижиз киришкенер. Ам «Искра» болгаш «Октябрь 30 чылы» көдө ажил-агым ар-тылдеринден 30 кижиз семинарда өөрчүн турар.

Кыргызалыг электр-биле кыргызала чорударынын болгаш кыргызалыг ай-шаанда чоруткан, дүктү чидирг чөккө алырын дугайында лекцияларын дян-нап турарлар.

Чакыч хову ажилын кыска хуусаа бейик агротехниктиг деңгээлге өрттөрөр

Д. СЮРЮН-ООЛ, («Шынык» корреспондентини).

мурлагаларында азындан 72 кижиз, 8 төргөдө алыт-ры быжылган тургускан. Иччынган кол-хозтун хову ажилынын ийи бригадаларында (бригадирлер эштер Хуракай, Тоспанай) 77 кижиз, 90 ажил алыттар бар.

Тарылга шөлүнүн хары бдүн эривези болза-даа, чөдөн шыгын үнүшке чөп ажилдаар сорулга-биле, күчүдү тракторларга үдеткен бистич бригадаларыны апрельди 6-да Баян-Колдуң ховууиче үнүшкен. Туралгаларга 5 бажычларын таарымчалыг дөдөн, оларнын чанында 2 күдүктү база белеткөө. Чакыч хову ажилын 7—9 хүнерин иштине бейик агротехниктиг негеддер боугаар доосарына социалистг чарыш бригадалар аразында септеткен.

Мооң-биле кады бистич ажилына чөтөстөрүн оон өртпү база болбас. Чөр ажилында алыр орулгаасы кулу, дүжүт амгы негедден деңгээлге чөтөйи турар. Бо чылдын көк сууны 400, а кукурузаны 10 гектарга тарып бис. Мал чөк культураларын тарылгага иччынган белеткөн. Ногааны 102 гектарг алурут бис, а 25 гектарга херегелткер 40 тонна картофельге өсө үрөтүнөр чөтөткөнүчө. Парникке 6 онгардан, 150 рамалар кылдыган, 40 муң ирик-өдөк савакы-галтар белеткенипкен. Иччынган болза-даа, рессадарын өстөрүгүн чүтлө чаз агаалаштырып дыка чөтөткөн.

Артыл бдүрүлгезинин көжүдөдө партиянын амгы негедден деңгээлге бейтир чугула. Мал болгаш ч

Бедик шынарлыг чыынды дээш

Анык тыва литературга эркен кыска хуусанын иштинде улам быжыгып, сайыраанын биче эвес чедикшилерни чедик шынарлыг чыынды ном үндүр чериниң белеткен кыганы «Тываның чогаалчылары» деп чечен-чогаалдык чыынды ол дугайын толаргай херечилеп турар.

Чыынды тыва авторларын үжүн чыгарган бээр бижээни колдууча дээр чогаалдары кирген: С. Токанниң «Араттың сөөгү» деп тоожузу, «Төнгүр-оол» деп шиил (үзүндүлөр), О. Сагаан-оолдун «Утулдурус ажуржыкшынар» деп өчөгининен үзүндү болгаш тыва раскаж жанында дээр чогаалдарың бирөөн «Найрал» деп раскажы, С. Сарыг-оолдун илм таласы-биле хайныктырар күжү бедик шынарлыг «Саны мөгө» деп шүлүглелен үзүндү, В. Кок-оолдун номчукучу болгаш көрүкчүлүк соңуургады чаалап ап шыдаан «Хайран бот» деп шиилин үзүндү база шүлүктөр, баспалар, раскажтар бар.

«Тываның чогаалчылары» деп чыындыда кирген чогаалдарын номчурууска бистиң литературасы совет үениң таарымчалыг хөрүңүлден ажыктыг чедикшилерни тыртып, чүгө доктамак авторларын саны-биле эвес, харын жанр, тематика, уран мергежили болгаш идея таласы-биле азын баян-дыр деп чүгө төдөргай. Номчуку бо чыындынын боюун угаал-болганга, сетели-сагыжына ажыктыг чүдүдери немей шийгээдиң алды дээрлине чыгынып турар.

Иңчалаа-даа шүптү чүгө кылдыган, сагыш амыр олуруп болур дээни ол эвес. Бөгүнгү амдыралдык негеделерин болгаш даартагы хүнүн перспективаларын боюарга, тыва литератураның амгы чедикшилерини баштайгы базынар дивес аржажок. Тыва чогаалчыларын мургунада областың ажыкчы чоннарынның хей талаларың чуртталгазын улам ханылар чүрүп көргүзүр, уран мергежилди бүтү талы-биле сайыралар, роман, повесть, шүлүглел дээр ишкеш уаут хемчээдиң жанрларын калбаа-биле шийгээдиң алырнын туржугаларын амдылаштан эгелээр деп берге болгаш шийгээдиң соругдарың турар турар. Областың чогаалчылары чаа-чаа анык авторлар-биле боюун олурун нежевишпаан, бөгүнгү номчукучунуң хүн-бүрү өздүр турар культуруң негеделерин ханыларын шынар чогаалдарын моон сөңгар тургузар дээрлине ханы бүзүрелиң илередиң болур.

Моон мурнунда тыва авторларның бижээни чогаалдары үе-үениң чыындыларына кирип турган, иңчангаш оларның дээрлерин ийи-үн чыл эркен соонда

тип номчууру чүгө берге эвес, харында уттуңура бээр турган. Оон-биле калы тыва литератураның эркен оруунун болгаш шын улаанышкынын дугайында доктаргай, системниң билгелерин алыры берге турган. Бо чечен-чогаалдык чыындынын үгени-биле холбаштыр илдиң бергелешкинер бир чече эвээзээн.

Бо чыынды бистиң литературасын тургуп келген үениң дүрүзүндө бижиктинген дээр чогаалдарын шүптүзүн чыгыс ном кылдыр парлар дээр баштайгы орадыкшышкың болур. Мында чыынды тыва литератураны чүгө школарга болгаш өске-лаа өөрелнге черлеринге өөренирген эвес, а калбаа мыасса номчукучуга уаут дуузалыг. Моон-биле чергелештир ангы-ангы авторларын хей-иниң ажы-херезиниң болгаш чогаалыга ажыктыгын дугайында кыска жамдарын бергениң чөптү деп санаар керек. Чыындының чуртуга касталганы боюун, чарош болбушаан, номчукаар үзүндү үндүрүп көрүп турар.

«Тываның чогаалчылары» деп номдун четпес талаларын демдеглээр база чүгүл. Чыынды хемчөөл таласы-биле амин эртер биче кылдыр үгөн. Оон харааны-биле азын уаут чогаалдар шүптүзү үзүндүлөр болуп паратылган, а авторларын хей кезиниң чогаалыга ажыкчарон азын долузу-биле билип алыры берге. Чижээ, С. Тамбын дээр чогаалдарының бирөөн «Донгада калык» деп тоожула шүлүглелдин кирбозниң хомундык. Авторларын чыксаан тургусааны база-ла эки болап кылдыкшаан. Тыва литературга эң-не эки чогаалдарын бирөөнине хамааржыр В. Кок-оолдун «Хайран бот» деп шиилинен үзүндүгү эң-не сөөгүлде барып кириген, а сөөгүл үеде чогаал ажыкчы соңуургалын билдингир-ле сулардыкшаан С. Самба-Людупту эгеленде барып кириген.

Чыындынын ном кылдыр тургузуп турар үеде авторлар-биле харылаа чок турганы илден. Иңчангаш эрги чогаалдарын чамыс четкестерин кыдыр-лаа салгы чокка кириген. Чижээ, Б. Хевеи мейичиң ийичи хевир-дүрүлүг шынары эки «Уаут час» деп шүлүглел шүлүк аянын чидирген олурулар хевээр арткан. Ол ишкеш ил таласы-биле четкестерин өске-лаа шүлүктөрдүн көрүп болур.

Тыва авторларын дээр чогаалдарын чыгыс ном кылдыр үндүрүп үнелит болгаш ажыктыг. Иңдыг номчу даразында үндүрери тургузуучуларга, редактор негеделерин улааттырып, дааш чорукту болдурубайн үстүнде четкестерин дагынавазы чүгүл.

А. НАЛЗАН.

Хөй уругларлыг иелерге дузаламчылар болгаш шаңнаалдар

1954 чылда бистиң районда хей уругларлыг болгаш бот-нелер бир уга болган ай сайында күрүнө дузаламчыны 370466 рубль түгө алганнар. 1955 чылдың чүгө берге кварталында калса Советтердиң күрүнө дузаламчыны 81330 рубльди нелер алган.

Ол ишкеш районда хей уругларлыг иелерин 102 ижи чазактын шаңнааларын орденнерин болгаш медалдарын алганнар.

М. МИРЧИН, Онуур район.

ЧЕР БОЛГАНДАН

Чөөн-Хемчик районда «Большевик» колхозун баштаар чери мында чеди чыл школына 1300 кубометр оттулар мях беткестериниң түскэй бригаданын турганнастаан турган. Бригада келер өөндөгө чыныга хергелээр 1340 кубометр оттулар мяхты белеткээр, ам меличина болгаш ветеринария пункттарына база кыдыр клубга оттулар мях белеткен турар.

Малдың өзери эки ажаалдан болгаш чаш төлүн мели, шын доруктуурундай кол хамааржыр. Тес-Хем районда Ленин аттыг колхозтун каларчымы Күзектин өшкүзү чыл санында уаут өздүлдеп. Болдуру күжү-биле 390 шүлүк мал кирер кажааны, чаш малга база бирөөни туулу алган. Чоокка чедир төрөөн 116 өшкүдөн 119 айналарын ол мели алган.

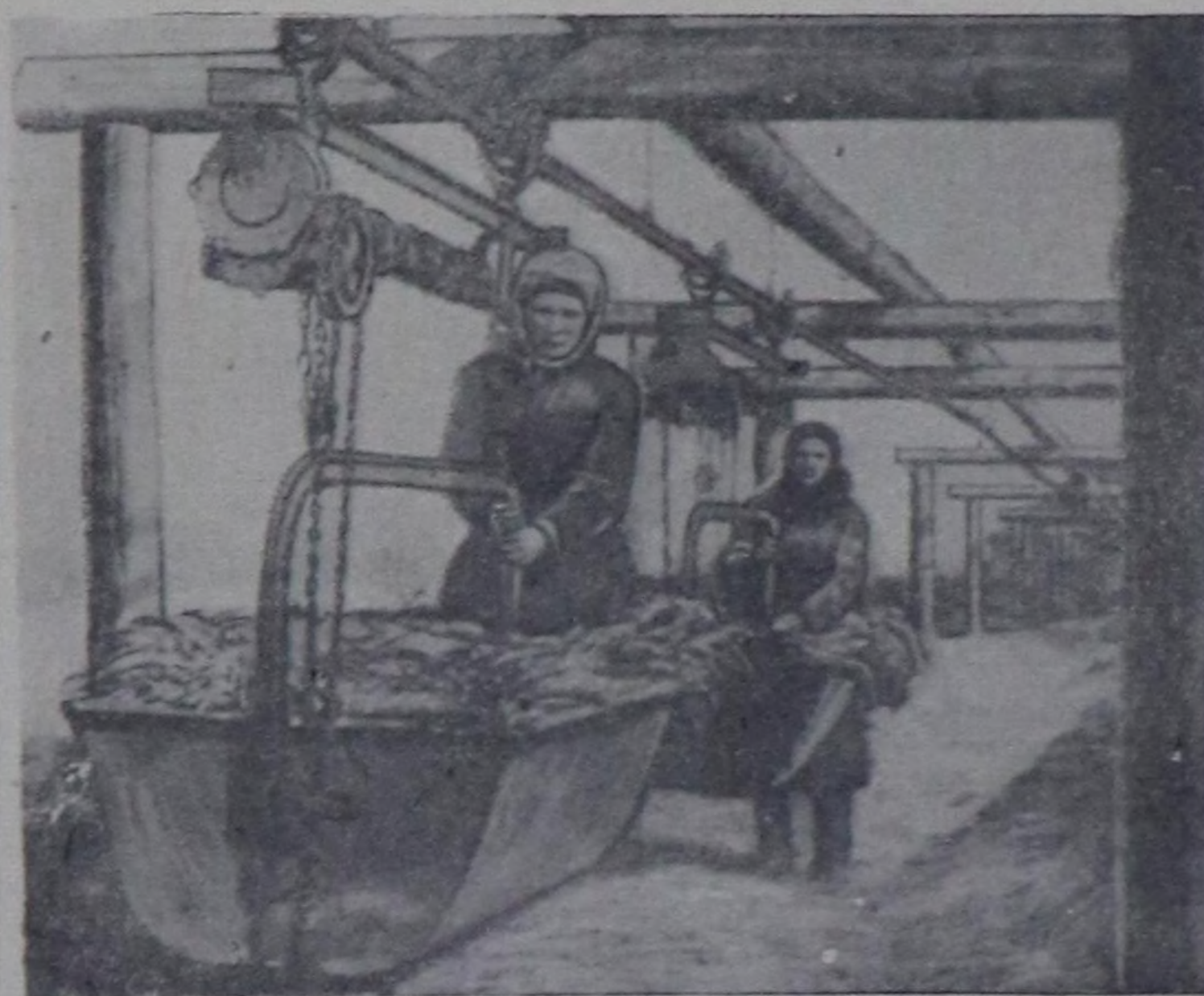
Бызыл райондун «Тивелге» колхозунда чеди чыл школын (директору К. Очур-оол) өөрдилге чыныгы чыл бүрү аяк белеткелдиң ажуржын келген. Эртен чайын кылдырып алган оттулар мяхы

ам-лаа дык хей бар. 1955—1956 өөрдилге чыныгы оттуларына четчир мяхты база белеткен алган.

Часкы хову ажылының эгелээр хүннери келген. Каз-Хем районда «Тивелге» колхоз тарып кириштерге белен: үзүренин шүптүзүн арыган алган. 7 илчилер, 3 сөңкалар база анызынар болгаш аят дерин, өске-лаа чүдүлөр кылдыган. Хову турлаанда бажынын печакы, иштими хандырылганы четкелетинген.

Тес-Хем районда Малотов аттыг колхоз бо чынын чуртталгага болгаш бүдүрүлгө база культура-амыралга азын хей турдулары кылдыр. Бо таласы-биле мях материалы четчир—2 муң ажык худуктарын белеткен алган.

Баян-Таланың чеди чыл школына мында ала-нелерин ийитиги-биле 500 кубометр оттулар мях белеткен берген. Ол ажылын организастаарына школан азыл-агый эргелештир Илмай эки азылган, чайгы септелгелерге база белеткен турар.

Бий-Хем райондун «Кызыл тараачын» колхозундун сүт-бараан фермазында хей күш кирер ажыларын механизастап эгелээр. Чуртуга: ол ферманың саанчылары аскымы оруу-биле инек кажазынче силос дажып турары. Чурту Б. Николаевтин.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Ада-нелер-биле харылааны быжыглаар

Бай-Тайга райондун Бай-Тал ортумак школаның башкылар коллективни школа биле ада-нелерниң харылаанын быжыглаар таласы-биле хемчеглерин чоруулу турар.

Иңдыг болза-лаа ажыктың иштинде четкестер ам-лаа уауткатымайн турар. Оон кол чылдаганы болза, школаның дирекция чери калыг бар хемчеглерин чорудар, оңу организастаар эрттир деп шийтинген алза-даа, оңу эчис түнеленге четпейн баары болур Чүл ээрге, ада-нелерин хурааны кыдыр дөөн неделя дүрүзүндө чадамша, адык соонда чүгө 20 ижи чыгылган, хура болган. Ада-нелер комитети (даргазы эш Очур-оол) ажылдавын турар.

Оон түнеленге чамык ада-нелер, чижээ, эштер Сүүр-оол, Сөөк, Сүүрү дөөн, уругларынның өөрдилгениң болгаш кижилдигезин чүгө школаның херге кылдыр шын эвес билип турарлар. Ада-нелерге лекция, илеткелдер чорутпунмайн турар.

Партия, совет болгаш комсомол организастаарынын уаутуучулары школа-же кирбейн турар. Олар чамдыкта келгенге ажык-агый айтырылганын соңуургал салгаш, школаны өөрелнге-кижилдигезин ажылың экижилдеринче, ада-нелериниң школа-биле харылаанын быжыккаарыңче диччөөлөй салбайн турар.

Х. МАНЫШ-ОЛ.

Таарымчалыг байдалды тургузар

Клуб болза, ажыкчы чоннарын кула-турдуг дымтангалымын чүгүл чери болур. Клубтарга ижи-бүрү төмөзарлыг лекциялар номчулгалары, кинолар болгаш концерттер көргүдүлери болуп турар. Иңчангаш клубтарын ажылың экижилдер аныктыктын коммунисттик кижилдигезин херөөнге уаут рольтуг.

Областың культура эргелештир типографиязынын клубуна сөлдүк алгалап, журналдар көргүдүлери үргүлчү болуп келген. Анык хоорайның чуртталгалары, аныктык аныктыг уаут соңуургал-биле барып турарлар.

Иңчалаа-даа чонуну культуруг дымтангалымыга таарымчалыг байдалды иңде эки тургустуушаан. Хей-иниңтин чүрүмүн сагынар таласы-биле ажык иңде чорутуушаан турар. Оңу ажурунда чамдык

кижилерге анык кирип кино көөрү дыкча берге.

Чүл ээрге, анык кино биледиң салып алыры болгаш клубтун иштимиңе кирери, иңде олурутары эзелп алыры чүгө кижилерниң дүрүзүниң илеткелешкинерини шыдап эртер күштен хамааржыр.

Иңдыг чүрүм чок чоруктун үнүч турар чылдаганы болза, кино биледиң эелчег, анык чүрүм-биле саларын организастааргай база билеттерини клубга бар олурутары сананган ироста-ла азыр саларында болуп турар. Типографияның дирекция чери (директору эш Бергер), партия эге организастаары (секретары эш Бражников) ол клубка эки көрүм чүрүмү тургузар дугайында сагыш салыры чүгүл.

Ш. ШИЛИМАА.

Барааннарны шын хуваар херек

Улу-Хем райондун магазинеринде хергелештир чүгүл барааннар—галостар, ташкы, ижи-бүрү савалар аймак, азын болгаш төвениң хомуттары чок болуп турар, а Бий-Хем райондун магазинеринде ол барааннар дык хей. Ол районда төвө мал эвөөш, а ол хирезинде

магазинеринде төвө хомуттары анык-ла сөөрүлгө чок чылар.

Чонун негеделиң, эң ылангыя районнарын байдалын өөренип көрүп турган, хергелештир чүгүл барааннар таарымштыр хуваар ажылың областребсоюз чүгүлгө көөрү негетинип турар.

М. МААНЫН.

«ШЫННЫ» МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

«Кадрларны шын шилип алыр»

Чөөн-Хемчик райондун баштаар чери кадрларын шын шилип алыр болгаш оларын аныктыг таарымштыр тургузар таласы-биле багай ажылды турарында совет сандыгынын чорумун үрөп, чамык барааннарның өртөөн улааттырып сагып турар сандыгылар райпо системезинде бар болуп турарын шүгүмчүлөөн корреспондентия

1955 чылдың март 15-те үгөнө № 54 (3248) «Шына» парламентың.

Корреспондентияны райпо баштаар чериниң хурамына чүгүлгө чыгып көөрге айтыккан фактылар шын болган, кадрлар-биле ажылың экижилдер хемчеглерин ал турар деп, райпо баштаар чериниң даргазын орадыкчы эш Хуваажы редакцияга дымтапкан.

Парлатынмаан чагааларның изи-биле

Кызыл хоорайның Болотная кудумчу-гузла № 153 «а» бажында чурттал турар эш Шомбун 1955 чылга чыгыткан салгынын алайн турарың хомулган «Шына» соңун редакцияга чагаа бижээр. Эш Шомбундун хомуданың редакция хоорайның харылаа конторазына чоруткан.

Хоорайның харылаа конторазынын начальнигиң орадыкчы эш Чижановтун редакцияга дымтааны болза, эш Шомбундун адрез авантажың шын эвес бижитингени-биле оң чагылазы барбайн турганы шын болган, ам доктамак чедирип турар.

Пропагандистерниң семинары

СЭБП-ниң Бай-Тайга райкому чокта чаа райондун партия чырымышкынынң политбелгүмнериниң болгаш политшкоаларының пропагандистерниң семинарын организастап эртерген.

Семинарын киржичилери СЭБП ТК-ның январь пленумунун «Мал ажылының продуктуларын бүдүрерин көөрдүлөр дугайында» доктаалын өөренишпаан, ол

таласы-биле өөрдилгени партия чырымышкынын четкестерин чорударынын аргаларын дугуружуп алганнар.

Оон иңай марксизм-ленинизмниң өөрдилгениң чамык темаларына лекциялар номчулгаларын пропагандистер дымил эртенер. Семинарга тус-тус пропагандистерин дүрүлгө солчушкуннары база болган.

Т. ХЕРТЕН.

Ниитиниң тыва-агыын хөгжүдеринге бистиң курлавырларымыс

«Мал ажылының продуктуларын бүдүрерин үндүлөр дугайында» СЭБП ТК-ның январь пленумун доктаалын совет улу социалисттик көлөө ажык-агыын улам ийи хөгжүдериниң уаут программасы кылдыр хулаш алган. Ол төөгүлүг доктаа Бий-Хем райондун «Кызыл тараачын» колхозунун колхозчулары бистерни база-ла чаа-чаа чедикшилерге сорук кирип турар.

Бистиң колхозуветун ийичи орулгаам 1951 чылда чүгө 569 муң рубль турган. 1954 чылда колхозтун ийичи орулгаамы 2 миллион 319 муң 262 рубль четкен. Бо санаар колхозтун организас, ажык-агынын быжыгып турарын херечилеп турар.

1950 чыл-биле дедээрге эң үнелит тараа културатың—кымыстактың тараага шөү 1,7 катан, тараа култураларының дүжүдү 3 чыгам катан өскөн.

Эртен чынык колхоз мал ажылында 751646 рубль, чер ажылында 609355 рубль орулганы алган. Моон алгаш көөрге колхоз мал ажылында хей орулганы ап турары тодаргай-дыр.

Ам үеде колхозта мийиштыг бола болгаш, чыгынын, шээр малдарын болгаш хаванын, куштун, база уаут өртөктү кара дилгелерниң фермалары бар. Малдын продуктулу белип турар. Эртен чынык колхоз инек бүрүзүлгө ортумак-биле 921 литр сүт саалдыкчы, хей бүрүзүлгө-не ортумак-биле 2,1 килограмм дүк кырылганы алган.

1953 ажык-агы чынында бедик көргүдүлериң чедип алганы дөөн бистиң колхозувет эртен чынын Бүтү-өвөөлүдү көлөө ажык-агы дегелгезинге киришкеш, БЭКАД-дан мааналга бир чүк сөөртүр автомашинаны болгаш дегелгезин ийичи чергениң дипломун алган. Дегелгеге киришкен 6 муңагыч колхозчулар база шаңтанганнар. Оларын ийичиле бистиң колхозуветун даргазы эш Астафьев БЭКАД-ның «Алтын металл» биле, бир чүк ажаачымы турган, ам колхозтун № 1 сүт-бараан фермазынын эргелештир эш Фунтикова «Биче мөң-

гүн медаль»-биле шаңтанганнар. Бо чынык бистиң колхозувету база катан, оон ийичи 13 колхозчуларымыс БЭКАД-га киржилер.

Ниитиниң ажык-агынын өздүлгени түнеленде колхозчуларын амдыралыктың материалдык болгаш кула-турт дегелге болуп турар.

Иңдыг болза-лаа чедикшилерге оожуравайн турар бис. СЭБП ТК-ның январь пленумун доктаалын танышкыч база эртен чылда ажылымын түнелен чүгүлгө чыгып, ниитиниң ажык-агынын хөгжүдеринге кураамдарын болгаш аргаларын ироста долу эвес ажыктыгын турарын илереткен бис.

Чижээ, 1950 чылда бир гектар тарадан ортумак-биле 7,4 центнер чымыс дүжүт алган бис. 1952 чылда гектар черден азыр дүжүт 22,3 центнер четкен. Иңчаарга 1953 чылда дүжүт алымынын кулашаан, чүгө 6,3 центнер болган, 1954 чылда база катан бедик дүжүт алдынган.

Моон чылдаганы тайлыбырлаа чокка бидингир. Бистиң колхозувету дүжүт алымынын таласы-биле агар-бойдустан савдарыңдан уштунмаан олуру. Дүжүттү доктаамак бедилерин хандыр агротехниктиг хемчеглерин: шөлдүн шын сайырадылганын, хэр болгаш чакык суг доктаадымынын, хөрүңге чыгып-чидилгени организаставайн турган болгаш дүжүт ажаалдызын өткөжүр аржажок узымыктырган турган бис. Тарага элчестиргезин миңчага чедир шийгээдиң алдынмаан.

Ол ишкеш мал ажылын сайырадырыңга ажыктыгымаан кураамдарың база хей. Малдын баш санын өстүрери, оон уксаанын сайырадыры, эң ылангыя мадың продуктулу чорун бедилер оожум шийгештиргенин келген. Малга быжык чөм сүтү адынга чедир тургустушаан, малдың ажаалга хайгааралында четкестер хей.

Кураамдарын долузу-биле ажылааш, бедик бүдүрүлгезиниң бугу алырларына болгаш көргүдүлериң чеди алырын колхозтун беш чыл планында көргөн бис.

1960 чылда колхозтун тарыга шөлдүн 4504 гектар чедирин планнаан. Тараа чымыдамын көөрдүлери-биле агротехниктиг хемчеглерин чорудуп тургаш, тараа дүжүт бедилерин, 120 гектар черге кукуруза тарыламын чорудар көрдүгөн.

Перспективтиг планда малдың баш санын өстүрери-биле калы оон уксаанын экижилдеринге болгаш продуктулу бедилеринге уаут киччөөлгени салган бис. Чижээ, чынгеварын дүжүт хойлар 1960 чылда 2800 баш чедер. Олардан дүк кырылганы ортумак-биле 3,3 килограмм болур. Инек малды сименталы уксаа-биле, өшкүлү ангор уксаа-биле, чымын, дон болгаш бүдөөвүчү уксаа-биле, хаванын бедик продуктулу а хаваның уксааны-биле хайнактыгынын тургаш, оон түстүс өртү уксааларын үндүрүп алырын көрүп турар.

Сүт бүдүрүлгезин көөрдүлери-биле сүтүр инектерин түскэй фермаларга тургускаш, оңу ажылың үдөгөрлүг организастаары көргөн. 1960 чылда колхозтун сүтүр инектерин чыла инек бүрүзүлгө-не сүт саалдызын 3500 литр чедир көөрдүлериң, бөлдү сүтүр 50 инектерин инек бүрүзүлгө чылда 5000 литр сүтү саарын планнаан.

Моно ботандырыр чык эвес дээрли билген, бо соруганын күөсүлдеринге уланган хемчеглерин амдылаштан ап эгелээр бис.

Инектерин сүтүр, эткер—мындың ийи улаанышкыны-биле сайырадыры планнаан болган, колхозтун инектерин бо өзүлгөр ангылган фермаларга үзү эгелээр. Туран чоюнда турар № 1 инек фермазын чүгө сүтүр инектерин фермазы кылдыр, иңчаарга Хутте инек фермазын эткер-сүтүр инектерин өстүрер ферма кылдыр организастап турар бис. Мурнунда бо фермаларга инектер холуш как турган. Инек фермаларының чедип азыр көргүдүлери оларын соругалары-биле база дүжүтү турар. Чижээ, Туран фермазында хей сүтү алырын көргөн.

Танды райондун «Революциянын чалбыкы». Жинөө аттыг колхозтарын сүт-бараан фермаларынын ажылаачыла-

рынын сүт саалдызын бедилериниң дугайында Кийгырымын таныжып чүгүлгө чыгып, Туран фермазынын саанчылары бо чынын фермага сээр инек бүрүзүлгө-не ортумак-биле 2000 литр сүт саалдызын алыр деп социалисттик бедик хүлээлгелерин алганнар. Иңчаарга, колхозтун сурады саанчыны эш Бичи-ируг анык оонаган 11 инектерин инек бүрүзүлгө-не ортумак-биле бо чынын 2200 литр сүтү, «Красула» ден инектер—3400 литр сүтү саап алырын, эш Н. Лысова анык быжыктылган инек бүрүзүлгө чылда ортумак-биле 2100 литр сүт саап алырын хүлээлгелер. Ол ишкеш саанчылар эштер М. Лысова, Садакова олар инек бүрүзүлгө-не ортумак-биле 2000—2000 литр сүт саалдызын алырын хүлээлгелер.

Бистиң колхозтун саанчыларының бо хүлээлгелери чүгүлгө күөсүлгөн.

Фермада инектерин ажаалда, чөмгерлгезин экижилтөө, олар бо чынын 1954 чылдың бо үдөгөлиңден хей сүтү саап ал турарлар.

Саанчыларын социалисттик хүлээлгелерин деткивишпаан, алган хүлээлгезин чедикшигиң күөсүлдеринге оларга дузалажырын колхоз баштаар чери шийтинрип эгелээр. Ол фермада инекче ситен, силос экекп берилшкенин аскымы дөмөр орукту коопшарыны кылып механизастаан болгаш мында чөм чычачыр хайныктырар ашпаратты мурнунда-ла тургускаш. Оон-биле чергелештир бо чынын ол фермага авто-суггарылганы, электржилидгени кылдыр бис.

Саанчыларын солуур чорук инектиң сүтүтүн бедилеринге уаут доктардымын барымдалаш, саанчыларын шилип, оларын ол-ла ажылыга доктаамак быжылааш оларын өөрдириниң, фермага планнаашкы, үйөт ажылымы, сүт болзаа-чидилгезиниң ажылынын экижилдериниң дугайында хемчеглер алдынып турар. Саанчылар чүгө чыла сээр сүдүтүн хемчээли эвес, харын инек бүрүзүлгө айла, дүңхүн иштинге, бир катан сээр сүдүтүн хемчээли билер кылдыр сүт саалдызын чыналда хемчээлин тургускаш. Бо чорук боттарынын ажылы оларын анализтеп көөрдүгө уаут ужурудуздыг. Сүт саалдызы көөрдүгө азы кулашаан таварыга саннады-ла ол чүтүн ужурунун ийичи барганын чылдаганын саанчылар дораан-на тыварына ол ийилги.

Малдың баш санын өстүреринге, эң ылангыя оңу продуктулуун бедилеринге малга быжык чөм сурун тургузары болгаш оң ажаалдызын экижилдер шийтинрип ролдуг. Иңчангаш бис перспективтиг планымыста мал чөмине негедели долузу-биле хандырып болур көргүдүлериң чеди азырмысты планнап турар бис. Чижээ, перспективтиг планынң берги чылы—1955 чылда мал чөмине 1934 центнер ситенин, 3840 центнер көрпөлөдүлери, 130 тонна силосу, тарыламы ситенирини 2000 центнерин алырын планнаан. Мал чөмине хергелээр чүгө ситенирини тарыла шөлдүн 1960 чылда 810 гектар чедир. Мал чөм кула-тураларын тарыламы мал фермаларынын чамыга тарылыр, оон дузаы-биле сээр инектерин чөмгерлгезинге ногаан көвейерин организастаарын көрүп турар бис.

Бистиң колхозуветун колхозчуларының хей кезин бажылардыг. Эртен чымы колхоз конторазын болгаш клубту тутканы, оңу бус-биле чымыр кылдыр кылаат. Колхозтун малы амдында кажаалар-биле хандырылган. Бистиң колхозувету алектери күжү-биле механизастаанынган шап, дээрбе база бар.

Иңчалаа-даа бажың-биле хандырылган колхозчулар ам-лаа бар, мал кажаалары өздүр олар негедели хандырып шыдаарайн турар, колхозта уруглар асыкан чок. Иңчангаш перспективтиг планымыста төдөлгө өзүлгөр тулдулары калбартырыла база көргөн бис. Ол планын өзүлгөр чүгө 1955 чылда 100 баш бызаа кирер бызааларың 3 кажааларын, 220 баш хаванырлар бир кажааны, 1000—1000 кажаалар кирер 3 дага кажааларын, 1000 тонна тараа кирер бир тараа салады болгаш өске-лаа өзөөн хей тулдуларын тулар планнаштыган, ол тулдуларын кылдыр мях материалы белеткелген. Колхозчуларын бүрүтү-биле сууруларының айтырын 1955—1956 чылдарда шийтинриээр бис.

Хей күш үнер ажыларын механизастаарын калбартырын база шийтинриээр деп турар. 1960 чылда чедир ситенин эсерин болгаш ажаларын 98 хуу механизастаарын, ситен шөлдөрүн аштарын—100 хуу, силос салдыкынын—98 хуу, хей кырылганын 100 хуу механизастаарын

боттандыраар бис. Механизация ажылының хей нуруну бо чынын болгаш келер чымын шийтирелетир.

Бо бугу ажыларын күөсүлдериниң соонда бистиң колхозувету улам бай, шыдалдыг болур. Моон күөсүлгезин анык-ла богу чедип алыс, оон боттандырыры көг хозчуларынын уаут күженишиянын негээр дээрли бидингир.

Колхоз баштаар чери болгаш колхозта партия эге организастаарын перспективтиг планын күөсүлдеринге колхозчуларын инекпейн мобилизастаарынын таласы-биле ажыларын кылып эгелээр. Малчыларын амдыралыкты хайгааралды улааттырыр, эң ылангыя оларын ортузунга политик-кижилдигезин, культура-чырымышкыны ажыларын

